

ROMÁNIAI TANULMÁNYUT

002+02/079.2//498/

1960. május 22-e és június 6-a között tanulmányutat tettem Romániában.

Feladatom a Román Népköztársaság dokumentációval foglalkozó intézményeiben, elsősorban a MŰSZAKI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT-jában folyó munka tanulmányozása, egyes szakkönyvtárak látogatása és a dokumentációs munka terén már meglévő kapcsolataink kiszélesítése volt.

A Román Műszaki Dokumentációs Központ /Institutul de Documentare Tehnica, továbbiakban IDT/ az alkalmazott tudományok és műszaki iparok dokumentációs központja; a műszaki irodalom mellett a mezőgazdasági és közgazdasági irodalmat is dokumentálja. Feladatai közé tartozik az ipari újítások terjesztése és bevezetésének elfogadtatása a hasonló profilu üzemekben.

Az Intézetet 1949-ben alapították - az idők folyamán folyamán különböző főhatóságok alá tartozott, például egy időben a Tervhivatalhoz is -, jelenleg a Minisztertanács mellé rendelt "Energia, Mérésügy, Szabványok és Találmányok Vezérigazgatósága" keretében működik, mint annak egyik intézete.

Létszáma: 372 fő belső, és kb. 1000 külső munkatárs. A 372 főből 128 az un. műszaki személyzet: mérnök, technikus, rajzoló, fotós stb.

Az IDT az Igazgatóságból /1 igazgató, 1 műszaki igazgató és 1 igazgatóhelyettes/, valamint 13 osztályból /dokumentációs osztály, bibliográfiai osztály, dokumentációs anyag feldolgozásának osztálya, - Serviciul de Elaborare Materialului Documentar - műszaki-gazdasági tájékoztatás osztálya, tapasztalatcsere és ipari propaganda osztály, fordítási osztály és lektorátus, technikai szerkesztőség, laboratóriumok-műhelyek, kiadványok terjesztése és propagandája, tervosztály, gazdasági osztály, pénzügyi osztály, könyvelési osztály /és a munkaszervezési irodából áll.

Mint érdekességet említem meg, hogy az IDT nem költségvetési szerv, hanem vállalat. A dolgozók fizetésük mellett megfelelő százaléku prémiumot kapnak a tervteljesítéstől függően. Ilymódon mindenki személy szerint érdekelt az intézet tervének mennyiségi és minőségi teljesítésében, valamint a határidők pontos betartásában.

Az IDT számos dokumentációs kiadványt jelentet meg; kiadványait saját nyomdájában állítja elő, és ömaga terjeszti. Jelenleg kb. 5000 előfizető számára küld dokumentációs anyagot. Díjmentes szolgáltatása nincs.

Az IDT gazdagon ellátott, korszerű szakkönyvtárra/130 000 kötet könyv, 20 000 kötet folyóirat/ támaszkodik, amelyet szintén 1949-ben hívtak életre. A könyvtár a dokumentációs osztályon belül mint annak egy csoportja működik. A könyvtárnak az 1949. évnél régebbi szakirodalmi anyaga nincs, ebből természetesen adódik, hogy az IDT technika-történeti kutatással nem foglalkozik, feladatának csak a legfrissebb szakirodalom gyűjtését tekinti. Nem törekszik anyagának megőrzésére az utókor számára; távolabbi terve 10 évenként állományának selejtezése, illetve a 10 év során felgyűlt anyagot a Tudományos Akadémia Könyvtárának kívánja átadni, amely a régi szakirodalom megőrzésére hivatott.

Az IDT könyvtára nyilvános könyvtár, 100 férőhelyes olvasóteremmel. Az olvasótermet kizárólag üzemi igazolvánnyal bíró olvasók és rektori engedéllyel rendelkező utolsó éves egyetemisták vehetik igénybe. Indokolás: kevés a férőhely, és azt a műszaki olvasótábor számára kell fenntartani.

Szakirodalmat csak termelő üzemek részére, esetenkénti garancialevélre kölcsönöznek. A kölcsönzési határidőt szigorúan betartatják, a pontatlan kölcsönzőket kizárják a kölcsönzésből.

A könyvtárba érkező szakirodalmat messzemenően feltárják. Havonta 2000 folyóiratot dolgoznak fel, ebből kb. 1000 folyóiratnak a tartalomjegyzékét is lefordítják. A könyvek tartalomjegyzékéről is fordítást készítenek, és azt a könyv tasakjában helyezik el. 12 iparági ágazatban jelenik meg lapszemlőjük. A kongresszusi irodalmat fejezetenként tárják fel, de ezenkívül a teljes anyag tartalomjegyzékét is lefordítják. Az irodalmat figyelőszolgálat formájában is feldolgozzák, és hozzáférhetővé teszik, ezenkívül tömörített fordításokat, témadokumentációs kiadványokat, jelentéseket, tanulmányokat készítenek.

A szakirodalom egészét decimális rendszer szerint tartják nyilván, a kongresszusi anyagokról ezenkívül tárgyszavas katalógusuk is van.

Havonta 14-16 000 oldalt fordítanak. A fordításokból átlag 5-6 példányt készítenek, amelyből a könyvtár olvasóterme számára példányt biztosítanak.

Romániában mindeztideig nem valósították meg a fordítások központi nyilvántartását, illetve a fordítási bejelentéseknek egy helyre való összpontosítását. Az IDT-nek szándékában van a kérdés helyszíni tanulmányozása után a mi tapasztalatunkat, illetve gyakorlatunkat átvenni.

Jelenleg az összes orosz nyelvű cikkek, tanulmányok, könyvek fordításait a Román-Szovjet Társaság, a műszaki fordításokat /kivéve az orosz nyelvűeket/ az IDT, az orvosi és zenemű fordításokat a Művelődésügyi Minisztérium tartja nyilván.

A fordításbejelentési kötelezettség 20 gépelt oldaltól kezdődik, ily módon sok értékes anyag sikkad el, és a párhuzamos fordítások száma is feltehetően tekintélyes. Az elkészített műszaki fordításokról az IDT havonta nyomtatott összefoglaló jegyzéket ad ki.

Megoldásra vár még az IDT-ben a prospektusok tárolásának és természetesen nyilvántartásának kérdése.

Az üzemekkel való kapcsolatot az IDT a tapasztalatcsere és ipari propaganda osztályán keresztül tartja fenn. Az IDT-ben a hálózati rendszer /alközpontok/ egyelőre nincs kialakítva. A tapasztalatcsere és ipari propaganda osztály komoly erőfeszítéseket tett az üzemek munkájának megsegítésére és az évek folyamán jelentős eredményeket ért is el. Ezen az osztályon 17 fő dolgozik, közöttük 14 mérnök. Az osztály feladata az ujitások és haladó munkamódszerek népszerűsítése, elterjesztése és bevezetésének elfogadtatása hasonló profilu üzemekben. Ebből a célból a tapasztalatcsere osztály tagjai rendszeresen látogatják az üzemeket, személyesen foglalkoznak az üzemek ujitóival, elmunkásaival. Az ott született ujitások, haladó munkamódszerek írásbeli rögzítésére felkérlik az ujitót. Ők maguk vállalják a szöveg stilizálását és nyomtatott formában való közreadását. A mű szerzőjének az ujitó tekintendő, akinek ezért honoráriumot fizetnek.

Az IDT az ujitókat díjmentes dokumentációs irodalommal is segíti.

A tapasztalatcsere osztály közreadja az üzemek külföldön járt szakembereinek tapasztalatcserejéről írt beszámolóit, utijelentéseit is. Jelenleg kb. 40 elmunkással foglalkozik, ezek számára irodalmat állít össze, és messzemenő segítséget nyújt részükre új munkamódszereik megvalósításában.

Az IDT tapasztalatcsere osztálya az üzemekkel elsősorban az üzemi dokumentalistán keresztül tartja a kapcsolatot, minden üzemi dokumentalista egyben az üzemi levelező szerepét is betölti, tájékoztatja az IDT-t az üzemből elért legújabb eredményekről.

A tapasztalatcsere osztály ezenkívül szorosan együttműködik a minisztériumok műszaki fejlesztési osztályával, titkárságával és iparigazgatóságaival, ahonnan rendszeresen megkapják az üzemek aktuális súlyponti kérdéseinek tematikáját. E témákat a tapasztalatcsere osztály irodalomkutatás céljából átadja a dokumentációs osztálynak.

Az osztály a Szaktanácscsal és a Mérnökök és Technikusok Egyesületével karöltve ankétokat rendez az üzemi könyvtárak munkájának irányítására, ellenőrzésére.

Ugyancsak ez az osztály szervezi az üzemi könyvtárosok és dokumentalisták továbbképző tanfolyamait is. Ezek a 3-6 napos tanfolyamokon, amelyre sokszorosított jegyzeteket adnak ki, az

intézet legjobb szakemberei adnak elő. Tervbevették, hogy a jövőben a Művelődésügyi Minisztérium Könyvtári Főigazgatóságának szervezésében induló könyvtárosképző tanfolyamon belül külön műszaki könyvtáros-képzést biztosítanak a hallgatóknak.

Mint érdekességet említem itt meg, hogy az IDT tudományos munkakör betöltésére nem vehet fel közvetlenül az egyetem padjaiból kikerült fiatalokat. Az egyetem elvégzése után kötelező a két évi üzemi gyakorlat megszerzése.

Alkalmam volt a KÖZLEKEDÉSI ÉS HIRADÁSTECHNIKAI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT /Centrul de Documentare Transport si Telecomunicatii/ működését is megismerni. Minden kérdésemre részletesen válaszoltak, kiadványokkal láttak el, kimerítő képet kaphattam munkájukról.

A Központ 1948-ban alakult, létszáma 35 fő, ebből 21 a dokumentáció területén dolgozik. Ezenkívül számos külső munkatársa is van.

Kiadványokat szerkeszt, irodalomkutatásokat végez, 120 000 oldal fordítást készít évente, gondozza a KÖZLEKEDÉSI MUZEUM-ot, kiállításokat rendez, összehangolja a dokumentációs feladatokat saját hálózatán belül, rövidfilmeket készít, amelyeket szétküld a területéhez tartozó könyvtáraknak.

Kiadványai: "BULETINUL DE DOCUMENTARE TEHNICĂ. CAI FERATE" /Műszaki Dokumentációs Szemle. Vasut /, amely 4 éves multra tekint vissza, fotorotaprinten állítják elő.

"REVISTA CAILOR FERATE" /Vasuti Szemle /. A Közlekedési Kiadó kiadásában megjelenő nyomtatott szaklap.

Központi könyvtárának, amely nyilvános közkönyvtár, 100 000 kötet könyve és 50 000 évfolyamsorozat folyóirata van.

A Közlekedési és Híradástechnikai Dokumentációs Központ szorosan együttműködik a Közlekedési Kiadóval - amely évenként 12-14 szakkönyvet ad ki - és a Szállítási és Közlekedési Tudományos Kutató Intézettel, amely részt vesz a Központ lapszemléjének szerkesztésében.

Meglátogattam a KŐOLAJ- ÉS VEGYIPARI MINISZTERIUM DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONTJÁT /Centrul de Documentare al Ministerului Industrii si Petrolului si Chimie/ is.

A Központ 1956-ban alakult. Létszáma 100 fő. Feladata: az üzemek által megjelölt témákra a kőolaj- és nehézipar területén szakirodalom összeállítása és rendelkezésre bocsátása.

Évenként 240 bibliográfiai jegyzéket és 40 kb. száz oldalas monográfiát állítanak össze, továbbá különböző tanulmányokat írnak, havi 5000 oldalt fordítanak, 4-6000 fénymásolatot és pár ezer oldal mikrofilmet készítenek. Nemzetközi cseretevékenységük igen élénk. Dokumentációs munkájukban nagy szerepe van a kezdeményezésnek. Elébe mennek az érdekeltek igényeinek, személyre szóló levélben hívják fel a tudósok, vezetőállásban lévő mérnökök figyelmét a legújabb szakirodalomra.

Kiadványaik: "NOUTAȚI ÎN PETROL ȘI CHIMIE" /Ujdonságok a petróleum és vegyipar területén / Ez a kiadvány több csoportra bomlik, pl. automatizálás, geologia geofizika, műanyag az építőiparban stb.

"BULETIN DE INFORMAȚII TEHNICO - ECONOMICE" /Műszaki-Gazdasági Tájékoztató Szemle /.

"PRODUCE NOI FARMACEUTICE" /Új gyógyszerkészítmények /, amely az Egészségügyi Minisztériummal közös kiadásban jelenik meg.

A Központ könyvtára 45 000 kötet könyvet és 2000 szabadalmi leírást tartalmaz. Évenként 1200 folyóiratféleségre fizet elő. Jelentős prospektus anyaga is van. A Központ propaganda részlege többek között filmek, diafilmek, keskenyfilmek készítésével és vetítésével foglalkozik. Látogatásom idején a "M ű s z á l a k" c. kisfilm volt előkészületben. A filmek általában munkavédelmi és balesetelhárítási témákkal foglalkoznak. A vegyipari üzemekkel való szoros kapcsolat kiépítése érdekében a nagy ipari központokban - Ploiești, Medias, Cluj, Onești, Timișoara, Baia Mare - dokumentációs csoportokat alakítottak. E csoportok feladata a vegyipari üzemek közötti tapasztalatcsere szervezése. A Központ mérnökei útján negyedévenként ellenőrzi e vidéki dokumentációs csoportok működését.

Tanulmányutam során meglátogattam a CENTRUL DE DOCUMENTARE MEDICALA-t /Orvosi Dokumentációs Központ/ is.

A Központot 1951-ben alapították, kezdetben az Orvosi Kiadóval közösen működött, önállóan valójában csak 5 éve dolgozik. Szép és kulturált környezetben működő intézmény; létszáma 60 fő. Kiterjedt nemzetközi cserekapcsolatai révén 81 ország 1000 intézetével cserél.

Az "Institutul Central de Studii și Cercetări Științifice și Proiectări de Construcții, Arhitectura și Sistematizare "ISCAS" /Építészeti és Városrendezési Tudományos Központi Kutató és Tervező Intézet/-szal is megismerkedtem.

Működését 1956-ban kezdte; munkatársainak száma 15. Dokumentációs tevékenységében az aktív dokumentáción van a hangsúly. A figyelt témákról kartoték nyilvántartást vezet. "N a p r a - k é s z" irodalmi kutatást végez, ez azt jelenti, hogy ha egy témára egyszer irodalmi összeállítást készített, ez a téma mindvégig nyitott marad, nap mint nap kiegészül a legfrissebb szakirodalommal. 400 ilyen témát tart nyilván cédula formájában. Prospektus anyagát szakmák szerint rendezi. Könyvtára 20 000 kötet könyv és 2000 kötet folyóirat. A könyvtár helyiségében van a fototár gazdag anyaga is. A fototár az Intézet által tervezett épületek fotoit tartalmazza. Ez az Intézet tervezte többek között a "PALATUL CONGRESSELOR"-t, a román főváros új büszkeségét, a korszerű 3500 férőhelyes zenepalotát és számos új üdülőblokkot a tengerparton.

Igen érdekelt természetesen az üzemekben folyó dokumentációs munka is. Meglátogattam tehát a "BIRoul DE DOCUMENTARE AL UZINELOR 23.AUGUST" /Augusztus 23. Üzem, volt Malaxa Gépgyár/ dokumentációs irodáját.

A dokumentációs iroda 3 fős létszámmal, a Műszaki Kabinet keretében működik. Munkatervét évenként az Üzem műszaki és ujitási terve alapján állítja össze. Az Üzem mérnökeiről névszerinti nyilvántartást vezet, megjelölve az egyes nevek mellett azokat a témákat, amelyekért egy-egy mérnök a terv értelmében felelős. E témákra a dokumentalista irodalmat állítja össze a könyvtárban lévő anyagból /könyv, folyóirat, cédulakatalógus/. Amennyiben saját könyvtárának anyaga nem bizonyulna elegendőnek, igénybeveszi a kutatás érdekében az IDT cédulaanyagát is. Ha szükséges, szakirodalmat kölcsönöz az IDT-ből. Az így előkészített irodalom átvételére felszólítja a mérnököket. 3-4 havonként kérdést intéz hozzájuk, hogyan tudták értékesíteni a rendelkezésükre bocsátott anyagot. Amennyiben az összeállított irodalom nem merítette ki a témát, a dokumentalista tovább foglalkozik a kérdéssel, figyelemmel kíséri a tárgyban megjelenő új műveket, és azt is megküldi a mérnököknek. Emellett helyszíni látogatásokat tesz az üzemrészekben, és az ott folytatott beszélgetések alapján újabb nyilvántartást fektet fel a megoldásra váró legaktuálisabb kérdésekről. Kapcsolatban áll az ujitóval is, ha jelentős ujitással találkozunk, kötelessége erről az IDT-t tájékoztatni, amely a továbbiakban az ujitás megszervezésére szerződést köt. Az ujitónak kötelessége beadványában felsorolni az ujitáshoz felhasznált dokumentációs irodalmat.

Az Augusztus 23. Üzem dokumentációs irodájának 41 000 kötet könyve van. Az új beszerzésekről havonta sokszorosított jegyzéket ad ki.

A másik üzemi dokumentációs iroda munkáját egy kisebb üzemben, a "KLEMENT GOTTFALD"-ban volt módomban tanulmányozni. A dokumentációs iroda itt is a Műszaki Kabinet keretében működik. 10 000 kötet könyve és 2000 kötet folyóirata van. Minden fordítását az IDT-vel készítteti. A dokumentalista nyilvántartást vezet az üzemben elért új műszaki eredményekről, amelyekről évenként kétszer tájékoztató jelentést küld az IDT-nek. Műszaki eredménynek, új munkamódszernek tekintendők az üzem tervteljesítését, termelési feladatainak megoldását elősegítő új eljárások. A nyilvántartás tartalmazza a téma megnevezését, az elért műszaki gazdasági eredményeket vagy megtakarításokat, az új eljárás jellemzőit, és minden esetben felsorolja a felhasznált dokumentációs irodalmat.

A különböző helyeken: dokumentációs központok, kutató-, tervező intézetek és üzemek dokumentációs irodáiban tett látogatásaim alkalmával többször meggyőződtem arról, hogy ezek az intézmények szorosán együttműködnek az IDT-vel, az IDT szolgáltatásait nemcsak igénybeveszik, de eredményesen fel is használják, szakmai tanácsadásért minden esetben hozzá fordulnak, többen közülük az IDT referáló gárdájának tagjai. Az IDT munkáját nemcsak az üzemekben, hanem a tudományos nagy könyvtárakban is pozitíven értékelik. Ezt személyesen is tapasztaltam a Román Tudományos Akadémia Könyvtárában és a Nemzeti Könyvtárban tett látogatásom alkalmával.

A ROMÁN TUDOMÁNYOS AKADEMIA KÖNYVTÁRA /Biblioteca Academiei Populare Române/ a Román Népköztársaság legnagyobb és leggazdagabb könyvtára. 1867-ben alapították, 1948 óta műszaki irodalmat is gyűjt. 1954-ben állománya 3 150 000 kötet volt.

Régebben a nemzeti könyvtár feladatait töltötte be. Ma is részben nemzeti könyvtári teendőket lát el mint a régi anyag őrzője.

Meg kell emlékezni arról, hogy a Romániában fellelhető KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOK KÖZPONTI KATALÓGUSÁT, amelyet 6 kötetre terveznek, és amelyből a "MEDICINA" /Orvostudomány/ 1957-ben jelent meg, a Román Tudományos Akadémia Könyvtára szerkeszti. E munka folytatásaként a jövőben a BIBLIOTECA CENTRALA DE STAT-tal közösen készül kiadni évenként vagy két évenként pótfüzeteket. Jelenleg dolgoznak a román nagy könyvtárakba 1957 és 1959 között beérkezett külföldi folyóiratok kötetkatalógusának kiadásán.

A ROMÁN NEMZETI KÖNYVTÁR /Biblioteca Centrala de Stat/ 5 éve alakult. Ingyenes köteles példány szolgáltatása mellett fizetett köteles példányokat ad a megyei könyvtáraknak és tömegkönyvtáraknak.

Ajánló bibliográfiákat készít a műszaki irodalom és a mezőgazdaság területére is, a műszaki fejlesztés és a mezőgazdaság kollektivizálásának sikere érdekében. A román ipar támogatására, a termelő üzemek, gyárak számára irodalmat kölcsönöz. Az állomány megőrzésének kötelezettségét - a könyvtár muzeális jellegét - magára oly módon értelmezi, hogy az csak a hazai és főleg a régebbi nemzeti irodalomra vonatkozik. Álláspontja: könyvtárközi kölcsönzésen keresztül ugyanis mindent kölcsönöz külföldre, elsődleges érdek tehát, hogy saját országának iparát segítse irodalommal. Igen érdekes és újszerű álláspont ez !

Érdeklődésemet természetesen nem korlátoztam kizárólag a szakmai kérdésekre, hanem igyekeztem - amennyire időm engedte - közelebbről megismerkedni a mai román élettel, a román nép felfogásával és elért eredményeivel.

Bukaresten kívül jártam a tengerparton is - megcsodáltam az üdülőtelepek szép sorát, Mamaia-tól Mangalia-ig.

Ami legjobban megfogott, de nyilván mindenkit, aki mostanában Romániában jár - az a hatalmas arányú építkezés, amit a fővárosban és a tengerparton egyaránt alkalmam volt látni. Az építkezésnek a tempója rendkívüli, néhány hónap alatt 8 emeletes házak épülnek fel. Fél év alatt épült fel Konstanza hatalmas, korszerű pályaudvara.

Két héten keresztül tartó érintkezésem román kollégáimmal meggyőzött arról, hogy sikereiket őszintén a szocialista államok együttműködése, közös erőfeszítése eredményeinek tartják.

Tanulmányuti látogatásom azzal zárult, hogy a kölcsönös megbecsülés és személyi baráti kapcsolatok kiépítésén kívül, a vendéglátó intézet /IDT/ záróülésén nemzetközi kapcsolataink kiszélesítése érdekében közösen a következő javaslatokat tettük:

1. Az országainkban ülésező hazai és nemzetközi kongresszusok és konferenciák anyagának kölcsönös kicserélése
2. Intézeteink dokumentációs kiadványainak kölcsönös megküldése
3. Előfizetett külföldi folyóirataink jegyzékének cseréje
4. Az intézeteink által feldolgozott /referált/ folyóirataink jegyzékének kicserélése
5. A megjelent és a közeljövőben megjelenő műszaki tudományos művek katalógusának cseréje
6. Országaink ipari prospektusainak cseréje.

A felsorolt javaslatok végleges elfogadására a román delegátus októberben sorra kerülő budapesti tanulmányi látogatása alkalmával lehet számítani.

Sebő Zoltánné

— • — • — • — • —

Sebő, K.: Report of a Rumanian study-tour

Activity and work of Rumanian institutions for documentation. Organization, staff and services of the Rumanian Technical Documentation Center. This center is not a budgetary organ, but such an undertaking where the employees are personally interested in fulfilling the plan.

The Rumanian Technical Documentation Center is busy with
ace-workers and innovators of factories and helps their work by
selecting the required special literature.

Connection of the RTDC with other documentation centers, information bureaux of research institutes and factories as well as with special libraries.

Proposals made mutually by Rumanian and Hungarian experts for broadening international exchange between the two countries.

“+”+“+”+“+”+“+”+“+”+“+”+“+”+“+”